

БАЛКАРСКИЙ ВРЕМЯ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВАУ ВУСОУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

А.Н.Тупикини Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны къол кѳтѳрѳгѳре эркинлик болгъан членини къулулгундан эркин этюно юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини **УКАЗЫ**

«Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законун 6-чы статьясыны 5-чи кесегини «а» пунктуна тийишликте бегим этеме:

- 1. А.Н. Тупикини Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны къол кѳтѳрѳгѳре эркинлик болгъан членини къулулгундан эркин этерге.
- 2. Бу Указ анга къол салынган кюнден кючѳне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини **А. КАНОКОВ**, Налпик шахар, 2010 жылда 15-чи апрельде, №38-УП

Себаплик этюв

Къолайсызлага болушлукъга - алты миллион сомдан аслам

Къабарты-Малкъарны башчылары республикада жашаган 65 адамга ача болушлукъ этердикле. Алай оную КъМР-ни Правительствоу жыйылыунда къабил кѳролгенди.

Президенте бла Правительствога кюн сайын кѳп адамдан тилекле бла тарыгуула келеди. Аланы бирлери къыйын жашу болумга тошгенлери себепли ача болушлукъ этилирин тилейдиле. Республиканы башчылары хар писмо бла кеси шагърейненеди эмда, керек болса, жууплы министрстволарга бла ведомстволарга тилек этген адамны жашаган жерине барып, ханын билгире бурарды.

Жазылыу - 2010

Газетибизни сѳебиз, окъуйбуз

кѳллери тийемей, алай аталаны Жамал келгени «Заман» профессиональнъи блогъанды дерюгил келеди.

БЕЧЕЛЛАНЫ Илияс, социальнъи страхование фонду КъМР-де регион бѳлюмюне таматасы: - Газетни къачан да магъанасы улупду. Ансыз бир кюн окуна жашарга къыйынды. Ана тибизде чыкъган а бизге бютионда багъалды. Аны биз ашыгып сакълайбыз, сѳеиб окъуйбуз. Башха редакторлары

Багъалы окъуучула!

Биринчи апрельден 2010 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания башланнганы.

«Заман» газетте сиз сувъязыны къайсы почта бѳлюмюнде га жазылырга болушкъсуз. Жазылыуу алты айга багъасы тюрленгенден, агъыннгылай къалады - 356 сом 10 капек.

Бизни индексибиз - 51532

Витавроссей кеңеш

Ич контролну игилендириуню амалларын излейдиле

Тюне Нальчикде РФ-ни Федеральнъи казначействосу территориялы управлендилери министри биетурисей кеңешлери очылганды. Эки кюн ичинде ала кеслени ишлеринде ич контролну эмда аудитни игилендириу жаны бла вопрослы сѳзеркидиле. Жыйылыуу Россейни казначействосу таматасы орунбасары Александр Демидов бардырганды.

Роман Артохин ары чакъырылганды. Александр Демидов аны атындан кеңешге къатышхананы алгъышлаганды.

эм орталык бизнесге себеплик этилгени белгилгенди. Ол жаны бла правую акта бардыла, кредит кооперативле, предпринимательге болушлукъ этген фонда къурадыла.

КъМР-ни Парламентинде

Депутатла санитар-эпидемиология болумга тынгысыздыла

КъМР-ни Парламентини президиуму кезилеу жыйылыунда санитар-эпидемиология болум сузюгенди. Аны юсюнден депутатларга Роспотребнадзору КъМР-де Управлендилери Министри Клементий Хауков айтханды.

2009 жылда гриппден 94 адам ауругъан ол санда аны «А» тюрлюсе (H1N1) 62 адамга жукъганды. Аланы саулыкларына багътылганды.

оружияланы ишлери шѳндѳю излемлеге бла жорукълага кѳтшмѳйдиле. Баксан, Майкокий шахарлада бла Залукожаде ала осал халда болгъанларына хатасындан жашу журт-коммунальнъи молкъно кир-кичликери ахыр да тазаланмагъанды, череклеге тѳшкюдиле.

Ол билдиргенге кѳре, 2009 жылда республикада 101 621 адамны жукъган аурулары болганы ачыкъланганды. 2008 жылда уа бу тарих 80 миңден артык эди. Ауругъанларыны саны 1,3 кереге кѳбейгенди, ол а кесекле тийген кезиле аслам болгъанлары бла байламды. Аз орунду да жукъган аурулары болгъанла эмда буршеленден ауругъанла уа орта эсел бла битиу къарадан эсе Къабарты-Малкъарда кѳпюле.

Республиканы баш санитар врачы халкъ ичер суу бла къалай жагътылынганы юсюнден да айтханды. Бусагъатха 8,1 километр суу быргыла тартылгандыла. Элбрус районну Былым элинде уу суу жыйылгъан жер ишленгенди, жарасуу халга келген суу быргыяны 72,4 километри алышнганды.

Депутатланы Роспотребнадзору управленясына таматасына сорулары кѳп эдиле. Парламентарилие школчулага хазырланган ашазкъны чакъствосу, ки-кичликлени ташууу, харле итлени тугуу жаны бла бригада къурунуу исперинде айтхандыла.

Хар жылдан да череклеге кир сууладан 43 километр километр къошулады. Аны бла бирге 32 миң тонна кир-кичлик бѳлереди. Аны асламын жажу журт-коммунальнъи эмда эл молк предпритияла къуядыла. Республикада сууну тазалачу с-

Хар жылдан да череклеге кир сууладан 43 километр километр къошулады. Аны бла бирге 32 миң тонна кир-кичлик бѳлереди. Аны асламын жажу журт-коммунальнъи эмда эл молк предпритияла къуядыла. Республикада сууну тазалачу с-

Хар жылдан да череклеге кир сууладан 43 километр километр къошулады. Аны бла бирге 32 миң тонна кир-кичлик бѳлереди. Аны асламын жажу журт-коммунальнъи эмда эл молк предпритияла къуядыла. Республикада сууну тазалачу с-

ФОРУМ

Шуѳхлукъну ыйгыгы

Алты кюнню ичинде Маохакъалада «Студент жаш тѳлюню шуѳхлукъларыны ыйгыгы» деген ат бла халкъ аралы форум бардырылганды. Анга къатыштырга Дагъыстанны ара шахарына Иорданияны, Египетни, Тунисни, Алжирни, Колумбияны, Голландияны эм башха къараланы бийик билим берген окъуу юйлеринден отуз юч делегация келгенди.

Россейни вузларыны санын къырал педагогика кырал университетинден окъугууну мультимедийнъи амалларыны бѳлюмюнде ишлеген, дизайнер Акъаланы Жамия, информатика эм управлене факультети 5-чи курсуу окъуучусу, КъМР-ну студент советини председатели заместители Мурат Шерѳеуж келчилик этгендиле.

Шимал Кавказны бийик билим берген учреждениларинда окъутууну мультимедийнъи амалларыны бѳлюмюне жаланда КъМР-да барды, студентлени самоуправленясы да бизде юлгюлюю, аны себепли Жамия бла Мурат тобушевичи къатышханлага къалай ишлегенлерини юсюнден хапар айтхандыла.

Аланы айтханларына кѳре, форум кесини ишин Дагъыстанны къырал педагогика университетини конференция залында башлаганды. Делегатла, вузу ректору Джафар Маллаев бла тобушип, «Опыт работы и перспективы развития студенческого самоуправления» деген «тѳгерек стоп» бардыргандыла. Анга къатышханла барысы да, бир тюрлю къыйынлыкларга бла проблемаланга да къарамай, шуѳхлукъ бла сѳймекли бирликни кѳнлендиргенлей турлулукла, билим бла чыгармачылык жаны амаланы бла жолла-

ны ачарыдыла, иянаынуу бла базынуулуш огурулмурталга жетерге себеплик этердикле деген оюмга келгенди.

Шимал Кавказны бийик билим берген учреждениларинда окъутууну мультимедийнъи амалларыны бѳлюмюне жаланда КъМР-да барды, студентлени самоуправленясы да бизде юлгюлюю, аны себепли Жамия бла Мурат тобушевичи къатышханлага къалай ишлегенлерини юсюнден хапар айтхандыла.

Форуму кеңеринде жаш адамла экскурсиялга барып, республиканы тарыхы, шѳндѳю жашуу бла да шажърейленгендикле Жолуулушукъ кезинде делегацияланы келчликерини араларында кѳп жангы шуѳхлукла тохтадырылгандыла, аны себепли бу ишин къурагъанла эм бардыргъанын ишлерине жеткенди деге болушкъду.

Шимал Кавказны бийик билим берген учреждениларинда окъутууну мультимедийнъи амалларыны бѳлюмюне жаланда КъМР-да барды, студентлени самоуправленясы да бизде юлгюлюю, аны себепли Жамия бла Мурат тобушевичи къатышханлага къалай ишлегенлерини юсюнден хапар айтхандыла.

Къашхатаудан Псыгасугъа жангы ток ыз тартыла турганды да, Османланы Альберт бла Акъылланы Алия (сухта содан оигат) ары керекли темир чылына ны жыйышдырыла. Жашла бу жумушларыны бир тюрлю тынгысыз этгенлерини хайырландан энергетика да электронны къысха заманын ичинде хайырлангырга берирге, дейдиле. Ала экиси да чекленген жууплылыгы болгъан «Черек-1» обьекствода усталыклары, иш кѳпюлѳкери бла айырмалыды.

Жангълыкъла

Ахшы хопар

Асланбек Хуштов – Европаны юч кере чемпиону

Асланбек Хуштов Бакуда грек-рим тушуудан 96 килограмм аурулукда ючюно кере Европаны чемпиону болганды. Ол тѳрт сермешде да ани бла эришгенлени хорлап, алга къышини ычъндырмагъанды.

Бизни спортчуларыбыз Россейни жыйымдыкъ команда сында тѳрт майдал келтиргенлени эзилге салайыкъ. Биринчи кюнде окуна кеси аурулуктарында Асланбек болдурган жетишимге Билал Махов бла Заур Уришев да жеткенди. Аланы эвириндан Анор Курамагмедов да алычаны сананы доммакъ майдалгы тийишли болуп киргенди.

Битеу да Россейни гѳрефче, чемпионатда оналты майдал алыч, аладан сегизини алычындыла, команда эселде биринчи жерге чыкъгандыла. Турнирни илери жичикле, Тюркню спортчулары уа ючюнокле болгандыла.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан, КъМР-ни Президентини бла Правительствоу пресс-службасы.

Жаз башы къайгырыула

Урлукъ себиу – къыстауду

Элбрус районну молклеринде жазлык битилени урлукъларыны себиу къыстау барды. Ол иши кѳп алга 525 гектарда бардырырла белгиленген эди. Алай району эл молк эм аш-азыкъ управленясына началгени Бѳрджиланы Рашит бизде билдиргенге кѳре, анга дагыла бытыр кюз артында кюлек будай себилген 120 гектары къошарга тошгенди. «Лашукта» эл молк предпритияны учагътунда кемирчюну жаньурла асыры къ болгъанды будай емей къалганды.

Алай бла районда жазлык битиле 645 гектары алындыла. Аны иги кесиме – 250 гектары - жазлык арпа, къалгын жерге уа зынтык, мирзеулук эм силослукъ нартык, чѳплеу себилидикди.

«Жазав» элли-фермер молк себиу ишин апрель аны ортасына окуна бошарыкъ эди. КъМР-ни Эл молк эм аш-азыкъ министрствосу болушлукъу бла ол урлукъларны, отлукъ-сортучоу жау материалдары, техниканы алгъада окуна хазыр эткен эди. Алай суукъ эм журунуу конде чырмагъандыла. Бусагъатта уа урлукъ себиу ашы атманла бла бардырыла туратды. Былай кампания Бѳзюланы Музафар таматасы этген «Лашукта» эл молк предпритияда да кюч ала барды. Эки молк да, хауа болупла чырмамасала, жазлыкъланы урлукъларны апрель аны ахырына себиу бошарга айтханды.

Андан сора бир-эки айдан 475 гектарда ѳсѳрѳле турган кюлек битилени - будайны, артыны, расоны тирликлерин жыйынуу заман да жетерди. Бѳрджиланы Рашит айтханга кѳре, бусагъатда аланы ѳсѳу халлары аман тийюлдү.

ТЕМРИЛЛАНЫ Анатолий.

Илму-практика конференция

КъМР-ни социальнъи-экономика айныууны онгарларн сузерикидиле

Россейни Естестволукъ илимулары академиясы юч кюнню ичинде (23-чю – 25-чи апрельде) Налпчикде «Россейни социальнъи-экономика айныуу инновация технологияда мурдорланган стратегиясы» (Къабарты-Малкъар Республиканы бѳлюмюнде) деген битевурессей илму-практика конференция бардырырла белгиледи. Аны мураты - айныуу онгарларн билиуду эмда хайырлы амалланы бла жолланы табууду.

Пленар жыйылууда РАЕН-ни биринчи вице-президенти Л. Иванчикъланы «РАЕН-ни инновация эм гражданд башламчылыкъланы жашауда бардырыула сѳнууу», КъМР-ни Парламентини Президентели РАЕН-ни Къабарты-Малкъарда бѳлюмюню президенти Чеченланы Анураны «Инвестиция и экономиканы айныууну мурдорду: регионда кесиги», РАЕН-ни вице-президенти П.Буржаны «РФ-ни регионларны айныууну стратегиясы илму мурдорда жарадырыуу» деген докладларына тынгыларга белгилгенди.

Аладан сора да, РАЕН-ни членлери, белгили алимле, республиканы министрстволарыны башчылары сѳвѳширдиле. «СКФО-ну бла ЮФО-ну социальнъи-экономика айныуулары проблемалары бла онгарлы», «Оргаспий илмуу шѳндѳю проблемалары, аны КъМР-ни социальнъи-экономика айныууларга хайыр», «СКФО-да бла ЮФО-да агропромышленность комплексини айныуду илму» деген секцияла ишерикидиле.

Конференция В.М. Кокѳв атлы Къабарты-Малкъар къырал эл молк академияда бардырылкъды.

Татьяна БОРОВИНСКАЯ.

Эсли командир
2 бет

Пулемѳтчу
3 бет

Оюмсузлукъ
3 бет

Таматаланы сыйларын кѳргенди
4 бет

Ич контрольны иглендириуну амалларын излейдире

Акры. Алып 1-чи беттеди.

Кенгеше казначейство ишинде ич контролну бля аудитни бардырганда хайырланган жорукъларга квалдай толорунуле кийирилгенериинде эмда 2010 жылга салынган борланы осперинден баш докладын Александр Демидов этгенди. Ол айтканга көр, толорунуле, биринчинден, тыш экономика болум бля байлалмы кийирилдире. Булайда өз кризисни хатасыны юосондор барды. Андан сора, шеймде Россей модернизацияны жогуна турганы бля байлалмы казначейство да ишин жангына кыраагы белгилейди. Ол хайырланган жорукълар аят 10-15 жылны ичюле толордендиргендедиле. Александр Демидов ала кыпалыла болганыларын да аныгытады. Жыйылууда дагыда казначействону 2008 жылда ишини итоллары да чыгарылгандыла. Кенгеш казначействону 2008 жылда ишини итоллары да чыгарылгандыла. Кенгеш казначействону 2008 жылда ишини итоллары да чыгарылгандыла. Кенгеш казначействону 2008 жылда ишини итоллары да чыгарылгандыла.

Жигитликке тийиу

Аскер-патриотиктасе койретин

«Кеси кыларкы бля историкга тийок, аскер ариялече батлысак, излеу или бля юорешок, белгисиз тас болган солдаттаны кесидарлары юосонден жазасы, биз жалаң ол заманда аныгылайы уруш, эңди уа ол ууна да, кыпалын да жылда болган ишини». Тырнаузда лицейни озгоруп классны окууусу Ахматланы Алан кесин республиканы конкурсу берген имлу-туну ишинде алаж жазганды.

Есон келген телюно аскер-патриотиктасе койретин «Элбрус району билим берген бу чуродамысы окуучу-юйретуу ишини баш жоляриндан бийди. Мында аскер макталуукну музейи ишлегини жыйырма беш жыл чаклы болады. Аны ачар юочу, экзопонатланы жыйышкыры жаны бля кел зат этерге тошгонди.

Окуучула алынгын физкультуру Владимир Алексеевич Андрусону башчылыгында архивчеле материалланы ууагуу-улусун да жыйганды. Баш Кавказ тауланы бйленгерины куууларкына кыагыла жазын изленгениди. Бир неча таа жылны юочун калкханы, Тутган журтун озган жигитлик замандарын кйросткен кеп материал жыйлыганды.

Музейни стандарти документте, сурат копияла, фронтдан келген кыагыла бля шагырай этелди.

Лицейде аскер макталуукну музейинде.

жигит шахарланы азатлар юочун бизни бир жерилерибиз да кыташкан сөрмөшлөн иосперинден айтадыла. Кавказ юочун кызауута аталган эксозицияны кесек жери алды. Тырнаузда шахарны (ол заманда Тебен Бахсан поюика эди) Бечо аушуну юо бля кй-юорюно юосонден документти кеп сейрлик материалла да бардыла. 242-чи Тауна Кызыл барыкы тау стрелкый движкны кыаумунда фронттасе бля уруш этен аскерчилини юосперинден да аспан материал жыйшырылганды. Аланы атлары да жазылды. Эпген аскерчилине эсюруно мемориал кынагысы да орналыганды, мында жууклары жазган кыагыла да сакъландыла.

Лицейни историдан устазы Рахима Мухаметова Сидикова башчылыгында бля кыраулган школ музейинде «Память» деген кружок ишлей башлаганыны хайырчандан излеу иш тригелгенди, музейни фонддуна кыошула барды, жаңы экзопозиция жараштырылганды. Алай кружокчу членери аны бля тохтап калмагандыла. Ала синау алыр юочун, Нальчикны музейирини бардыргандыла. Улуу Хорланы 60-жыллыгында лицейни музейи аскер макталуукну школ музейирини конкурстарында Гран-при алырды, артыда битурроссий коюкурну лауреаты болганды.

Жаш тарыхчылары титинюкелени кеп толорку излеу, чыгармачылык эмда билгери итени ушлери эспенмей кыламыганды. Улуу Хорланын 60-жыллыгында лицейни музейи аскер макталуукну школ музейирини конкурстарында Гран-при алырды, артыда битурроссий коюкурну лауреаты болганды.

Мындан эки жыл алгач кружокчуланы жангы телюно келгенди, ол, эскадретаны кыопла аны, огурулу итени андан ары бардырады. Бюокондик школуну башчыларыны орунларына келген Моллааны Салих, Ахматланы Алим, Ольга Шестинина, Кристина Шкунцева.

КВН интернатлагга да жетгенди

КВМ-ни ИФормация коммуникацияла жамуат биргиулену эмда жаш телюно ишлери жаны бля министерство, Билим берену Людия Тлизамова акцияга спонсор болушкы этеди. Ол былай айтканды: «Кыбарты-Малкырда ата-аналары кыраамай, ин-нагында, алай анда бир интернат да жокуду. Хар сабийин болган адам, аны кыраалга атып кыймай, кеси ёсдорюрге керекди. Кеслери сулуукта неш атадыла да-ананда балалары? Мен бу шулуу иш беуиш иши баш салтаун миллет културалары ёнолююнде кереме. Културасы болган адам, андан эле турса да, баласын атаркы тойюлду».

Концерт а бек сейрколе болган эди. Интернатта жазыган сабийле бол, рел музыканы, тепосу номерлени да бек жараткан эдиле. Программаны ахырында Гериланы Расул: «Сабийле, бюокондикми концертте?» - деп соргогандыла, барысы да бирден: «Хау!» - деп кышчырган эдиле.

Алай эсе уа, Нальчик шахары юочюно номерли школ-интернатта КВН-команда болушкы. Бу концертни кезюнде да окуучулары араларында эм кочло чамалыгылардыла.

Жаш адамданы музыка усталыкларыны ачыклар эмда айнаы-тур, аланы инстрментлени согбаргы хуналерин ёсдором эм тыш кыларкы мура бля чыгармаларыны ити билулерин ёсдором мурада Кызыл концерт залда биринчи республиканы конкурсу бардырылганды. Анга сабий музыка эм сабий юосуластаны школларыны тамбаша касоюорула эмда окууга жашула бля кызыла кыташкандыла.

Факулмуларын кйростюрге Нальчик, Бахсан, Майский, Прохладный, Черем шахарлардан, Зольск, Май, Прохладна, Черек, дагыда башка райондагы эшил-ете битуде да жыймына сан кыа кыа ушлери эдиле. Ала фортепиано, гитараны, скрижаны, дагыда башка инструментлени согул эришгендиле. Жаш музыкантланы согуларкында 18-21-чи ёмюрде композиторланы чыгармалары ару ишчилгендиле.

Жорини кыаууна Нальчикте биринчи номерли музыка школун директор Ирина Мизова, Дуния Айртини комитети вице-президенти Аус Бегуанов, жырчы Ирина Даруова киргендиле. Хорлаганалыгра тамолаула, сайлы саугалга да берилгендиле.

Аланы араларында айырмалыгына санлаганна Нальчикте билуучу номерли музыкалы школуну 4-но классны окуучулары Шабданулы Карина, Жоланы Мангина, Наталы Подгайнев, Бахсан шахардан музыкалы школуну окуучулары Аминат Шериева, Лена Долова, Мурат Карданов, дагыда башкадыла.

Конкурсу сабийле кыташкан ата-аналары да, сабийлерине музыкалы инструментине алып, не заманда да болушкы эти турганлары юочун улгу ыспап этгенди.

Кенештирме кууучула, КВМ-ни КВН федерациясы, «Амра» миллет фонд, «Игдик эт» жамуат организациясы, «Жаш телюно жамуат биргиуле» деген жамуат организацияны регион бйлемю, «Авто Тур Групп» компания школ-интернатта КВН-де орналамык Факулму сабийлерини ачыклар мурад бля концерт программа бардырыр башлагандыла.

Минкомун бля специалист-эксперти Гериланы Расул айтканга көр, 2011 жылга КВН-не кыташчына, юочун-юочюно сеген сабийле коммандалага жыйшырыгы керекдиле. Хар школ-интернатта алай команда болушкы. Аланы араларында лигада кыаеси коммандархорсда да, ол республикада юокор-олиганы финалына чыгарыканды.

«Амра» миллет фонду директорынада ёсген сабийлерини саны юч мингден да озганды. Бу кеп улуг кыйынлыккыды. Арт жылда да Чечен Республика эки уруш сычыла, маскарчылда усталыклары санжана кйростюргендиле.

Сайтса Амантурдула.

Эсли командир

Микаил Кирпильович Рогачев уруша дерин куурулуш инженер болганды, Тырнаузда вольтрам-моллибден комбинатыны мехканы ишленгенден бери эди. 1939 жылда Финни бля кызауула кыташканды. Улуу Ата журт урушу башлагандыда уа, биринчи кондеуде оюкун душман бля кваты сөрмөшле бардырган аскери ал тизинеринде болганды. Кызыр биринчи жылда Украина юочун кирешде анга артка кетерге да тошгонди, алай кышда Ростов шахарда биринчи хорламны кыуачын да синагызды.

120-чи маручу дивизионын 678-чи энци сапёр батальюнуна башчылык этип, ол Сталинград сөрмөшле кыташканды эмда Кызыл Жулдузун орденна сугуланганды. 1942 жылда ноябрде майор Рогачев Юг-Запад фронтуну Севьэ управленийыны окуу-строитель бйлемюно таматасына салдыла. 19-чю ноябрде ол фронт, Сталинград фронт бля бирге алгач барууну кочулдырып, 22 гитлерци дивизионы кырууоуга алганды. 1943 жылда уа командованияны сываны ишин кууру энда аны бля жалчытуу жаны бля энци буйгур-юн толтурганы юочун подполковник Рогачев Кызыл Байраккы орденна бля саугуланганды.

Сываны аскер академиясыны кысык курслары бошгандан сора ол полкка башчылык этип турганды. Белгород операция бардырылгандыда, фронтну бля корпусу арасында сываны кууруп, Гостищев энци кыташда душманы танк контратаккына кыажу сөрмөшле кыташканды. Ол башчылык эткен аскериле ол заманда беш танкны жандыргандыла, аладан эчки «гитлерцелде».

Кызыркы тёртюнчю жылны жаз башында, госпитальны жаз башында командир Рогачев 2-чи Украин фронтуну штабыны сывы жаны бля офицерлик инспектор болганды. Украинаны, Молдованын азалтаууга кыташыла, Ясок-Кинешин операцияны кезуюнде мараучулганы батальюнуны жаралы болган командири борчун кеси бойнуна алырды. Биринчи танклары энци тохтатыну кырауганды. Ол заманда 12 танк чандырылган эди. Алайды да, Рогачевини фронтну кваты танк сөрмөшле барганы бек кыйын кесерини итп, командование биле энци гитлерцилери танкларына кыажу кызауулата улгу синауу болганын.

1944 жылда 6-чы сентябр. Танк гытаны бля душманы бол бардырышкери бля штурмовикери, кытайда уа ау, бизни позицияларымызга аносу болбала кыраудыла. Аланы чабылыуларындан жер кваты тебе эди. Самолётла ууп кеткенден сора танкка, топла, бронетранспортерла эмда жуан аскерлер келип тебидиле.

Артиллеристле фашистлеге кваты от ачып тободыла. Душманы танклары энда мында жангы тохтой этиле. Алай гитлерци уа 92.3 бийликкени алыр мурад бля кваты анык тирейдиле. Атакаландан биринде полку командири ёнеди да, топчулга болмайсуну энци ага командирликте энци атын этип. Очон бизни аскерчилерибиз душманын самолётла бля бирге этилген ол танк атакасын тохтатындыла. Кече гитлерци бир кесек шошайтканды. Танг ата тебюргенде уа, Рогачевини 92.3 бийликкени севьер-запад жагында штитленген мотор таушула санайтандыла. Кёл да бармай тасчакыла алайга гитлерциле улуг кёл жыйшыдыра турганылар бирдирдиле. Тирегеги ити торсел кыраы да, подполковник душманы актыын билди. Танклар тебен кыюнда жыйшыдырыла эдиле. Гитлерциле бйлемий тургандай чабарга умут этгендиле. Рогачев, бир душманын ол кылогья иит, душманга алайда тебюрге ону этеди. Ол улуг басынлык эмда батчылык эди.

Эртундан кече душман полккыран кёл санда ийди. Төрөн колуно кыташда турган батерианы аскерчилерини артында кыйын тошдо. Башчыла сөрмөшкенин бомбала аны тозуратыла. Андан аггы юосонде жаланда гардырдыли подполковник Михаил Рогачев бля сержант Васильеве кылаган эдиле. Ма ол эчки гитлерцилери танклары бля кванцы сөрмөшле киршидиле.

«Авиацияны ызындан душманы танклары тебидиреле атакка», - деп жазганды 2-чи Украин фронтуну оператив кыаууму командири полковник Замитин, Рогачевини саугалууга кйростюргенде. - Кызыркы танк, кыаум-кыаум болуп, аносун ала бара эдиле. Рогачев бек биринчи алпында келген танкны, арта да ахырчандыган да чендырыды. Душман аскер абызырайды. Жигит алай кеси сагыатдан артык сөрмөшкениди. Танкка жана эдиле, болган башы тебюнде айлангандыла, сержант Васильев да жигитча сөрмөшкени ёнгенди. Рогачев кеси кыпалмык жукусу болуп тургандыла, болушуклы келгини, ол кюйюз сөрмөшкени кеси алына бардырганды...

СССР-ни Баш Советини Президимдууну 1945 жылда 28-чи апрелде чыгарылганы Узакы бля М.К. Рогачевге Совет Союзуну Схмити деген ат аталганды. Сугурууга анга Көмүлдө М.И. Калинин берген эди.

Басмага **ТЕКЛУАНЫ Хауа** хазырганды.

Ачык сёлөшүү

Бу кондеде **КыМР-де МВД-но ююнде Жолдо жоруно кырууу куурулушуну кырууу конкеш болгонды. Аны ишине управленийы бйлемлерини, жер-жерледе оргонларын таматалары кыташкандыла.**

Кенешти ГИБДД-ны Управленийы таматасы миллионы полковники Арсен Кудуаев ачканды эм бардырганды. Оч кесини ал сезюнде энци составы ишине кысыа анал этгенди, кылай проблемала болгондарын белгилегенди. Нальчик жолда жоруно кууруусулуугун жалчытан жарап деген ат алыр юочу юореширин, жер-жерледе жолда жоруно кууруусулуугу жалчытуу конкеш болгонды. Аны инспекторланы буюнларына салынганларын айтканды. Ала кеслериин борларын тийишличика толтурса, жолдада ачыганыланы саны аз болуу шарты, дегенди.

Аны бля бирге Кудуаев жолда жоруно жоруклары толтурмаганын жуапалх тартыла квалдай жангылык бля болганыларын билдиргенди. Ала бля бейла 18 араларын жашауда бардырылып башлангандыла.

Арсен Магометович хар районда, шахарда жол-патруль службыны оючуларыны ишленди тебетен кемчиликкени иосперинден шарт ююпкө келирини айтканды. Биз ишине жуууалыгыын аныгылауу уллу ёллюлюно унуруга керекчи, алайсы республиканы жолдор ачарияны санын азайтырга, жолючуланы ёломонд, сактыла кылауу синауду сактыларга кыюлдан келип тойдуюл, дегенди.

Арт кезюнде Кыбарты-Малкыярда не тюрлю аманлык ишлени хар биринден да жолда кёл адам ёлгенин эсгерте, ол былай айтканды: «Былды башкы шахарда да кёл сарча тойдуюл. Ол кон аварияны арасында бушулу иши энци теожюроз. Оч кон авариянда алай адам бирден ёлгенди».

Жалчытуу жаны бля кёл иш этиле эсе да, энци составы асылысы, жуууалыгы асылысы айланды. Жер-жерде автоспекторла ити ишлесе, жолда жоруно жорукларына алай бузуулкыла этилмизи эдиле?»

АИ-ни таматасы кенгешде алай кемчилик хар району эм шахарны ОГИБДД-ларинда да болганынын жашырмай айтканды. Аланы таматаларына ишлери бля байлалмы кеп соруйла бергениди. Сөз юочун, Басхан шахарда бир кенеге республика ГАН-ни куулушкы номерлери болмай айланган сегиз автомашинаны водительлери тохтатканды. Шахарны кенеште куулушкы эткен автоспекторла уа ол тюрлю законсуздук, не эсе да, эспемейди.

Кенеш Арсен Кудуаевни алай ачык сёлөшюу бля башчы бергениди. Сөз юочун, Басхан шахарда бир кенеге республика ГАН-ни куулушкы номерлери болмай айланган сегиз автомашинаны водительлери тохтатканды. Шахарны кенеште куулушкы эткен автоспекторла уа ол тюрлю законсуздук, не эсе да, эспемейди.

Кенеш Арсен Кудуаевни алай ачык сёлөшюу бля башчы бергениди. Сөз юочун, Басхан шахарда бир кенеге республика ГАН-ни куулушкы номерлери болмай айланган сегиз автомашинаны водительлери тохтатканды. Шахарны кенеште куулушкы эткен автоспекторла уа ол тюрлю законсуздук, не эсе да, эспемейди.

Кенеш Арсен Кудуаевни алай ачык сёлөшюу бля башчы бергениди. Сөз юочун, Басхан шахарда бир кенеге республика ГАН-ни куулушкы номерлери болмай айланган сегиз автомашинаны водительлери тохтатканды. Шахарны кенеште куулушкы эткен автоспекторла уа ол тюрлю законсуздук, не эсе да, эспемейди.

Жанаууларкы

Жабуни Казанко атлы эстетика жүйөтүнө ишарат арасына сохтарды, Улуу Хорланмыс куюне атап, Вольный Аудда абдадаланы эм инвалдидилеи юй-интер-натлеринде концерт көргөзгөндиле. Аны бля чөлөкөнү кысмыл, арны усталары өз ахтарына жемши суула эм топаша алылган эдиле.

Ара бу интернетха биринчи көрө келмейди, жыл сайын концерттери төрөли халда бардыла. Бу жол а көрмөкчү да кыралган эди. Кийизден торло-порло затла, керамика, алтын халыдан накышлары бля бериле бек сейрисиндирлик эдиле кими да. Алай интернетта турганлары

Сахнада концертте кыташкын артисте

Таматаланы сыйларын көргөндиле

Интернатдагыла.

көрмөчлери да архта кылмай эди. Концерт башланды. Залда омурганла омакь кийингидиле: алгаша сар коллектив жылылып келгенбе бек кыуангандыла. Чадарланы Алена (башчысы Таукенаны Галина) «Синий платочек» жырыны жырлаганында, битүе зал да арга кышуудыла. Алик Кошерени сохтарлары уа кызафана төсейдиде, зал а кызар урады. «Ранетки» вокал кыуауму репертурандан «Кадеты» деген жыры хор жырлайды, ызы бля Гиса Алимбердову аруу ауазы тынгалганына билейди. Табуланы Зуухра бля Кыабардоканы Зуухра урушун юсюнден мухаммакылы жырланы согзыларында, абдадаланы бир - билерли жиплаган эдиле. Ага сейр этерча тойлоодо: бу интернетда тында

ишленген обеш адам жашайдыла. «Бийегерни» гиче сабийчике төсөлгөндиле (башчылары Темболаны Фатима), абдадаланы бля инвалдидиле көзлери жарыган эдиле. Кызы бля жырына бля бирге ала «Катоша», «Смуглянка», «День Победы» деген жырыны жырлаганында. Концерти акырында эстетика жүйөтүнө ишарат арасына директор Айтшат Кунжыбе: «Бу бу жандадурукь концертти бля уруша кыташканынга эм тында ишленгенле жюрөк ырызлыгыны бычы билдиргиче сеюби», дегенди Ишаратны директору Суванна Абазова уа араны директоруна, ишчилерине, сохталарына бу аруу байрам ючюн ысык этгенди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият. Суратланы автор алганды.

ИЛМУ

Жашлыгындан ююшош эт

Жаш адаманы кыруулары кыратойганга юч эм сагурукь сохторга болукдурула. Оны бля жылгага жашырылгы болуу милликте бля адаманы төмөлөксү умулгаларды. Епомге кыжоо корошуну технологиялары жаны бля Киеведе арны кырауған алмилени бириккен коллективни юм муратны жашоуга салырга сеюди.

Октявнан Август эм Тиберию императорна кыратлык жыл санларына жеткенден сора жаш кызыланы кыуаумлары бля бир жерде жугалгыра сею эдиле. Ол пачекала, жаш адаманы чарлары бля жууккылашкында, келери да жашырык боларды деп алай ойлай эдиле. Жыйрмачык өмюрде ол торлоо амалыны Кытайны «дементгли бакамыс» окуяны хайырчына эди, алай Мао Цзедунга 83 жылдан артык жашоуга тышмегенди.

Гиче сабийлге ачыналары эм бир апалары бля бир унудукага жатарга жарамды деген оом да ол сеюбден чыкканыда бир бир миллетде. Кырат адам сабийи бля бирге бир кечени жатса окуяна, кесине кырауу кыштыгынан сеюди, тудукчугу уа кырауусуурапса боларды, турган окуяны эдиле: кырат адамны бля сабийни чарларына араларында кочели алышынулары сабийге хайыр бермейди.

«Майя кыую»

Игиде белгилди диктаторла жаш болууну проблемасын нел кылаалы тамангай кеткендиде, деди Геннадий Аланаскоч, Украинаны Кыраттайгыга кыжау корошуну жаны бля ассоциациясыны вице-президентин, профессор, медицина имулану доктору. Болосда ала баш магынаны белгал болууну - жаш эм кырат адаманы солуу айпандырууларыны, жюрөкерини урууларыны заманлары бир бирге кылаалы кемпегендин эсге алгандыла. Майя халкы адимлары ол торлоо вопросланы тамамлауга иги да оюмларак кырагызандыла. Актелге бля тохтаусуз бардырылган урушун, артыда уа истанды уучуучугага кыажу сермешедге жаралы болган аксерчинер бляга туроп, ала жараларыны «майя кыуаны» хайырлары болгандыла. Адамны буюкюнө тийиши икелде кызыл сагулугу иш жаш аксерчинер аны ичкене сыртдан жатдырып, аны ююне уа жаралы адамны салы-

энергияны уа жаланды 4 - ден угыай, жылоле бля саналган жаш адамладан жашоуга болукдурула. Алай этер ююон а, чуңгуну ичине жатарга керек болукту тойюдо - кыратпа барган адамны чархына жаш адамланы чархларындан жыйылган информацияны башкаларга өтдөгөнде ачыгыч генератору хайырлануу амалары излене турардыла. Ол торлоо багынуу амалы табылса, адамны чархында эвекли (стволовой) клеткалары санын көбөйтөтү. Ол клетка уа, адамны чархы кыратпа барганы сайын, аздан - аз бола бардыла. Адамны чархыны баш кыруушу материалы уа стволевой клеткаларды - битүе бири клеткага, ол санда адамга бир торлоо кызыл тошогенде, бузулган клеткага да болуп, стволевой клеткалардан жайылып, жангыдан кыраландыла. Адамны чархында ол торлоо эвекли клеткага кылаалы бир көп болсалы, аны өмүрү алдыр бир узакгыга созуларды, сагулугу да алай бир ючлюдо берге болуктубу.

Киеви алмилери жарашдырган генератору, адамны чархына юч кырауу кыстау алынганы 25-30-жылык кезиге кырайыр, биология жык саныни иги да азайтырга ол береди (алай акылыны бля ич дини сынауну даражалары уа адамны кесиле жыл санын рандачалгай турардыла). Алай аламатлык жыл санда, адам кылаалы бир оюмсе да, жашарга болуктубу. Киеви алмилерини оюмларна бля кыраттайгыга кыжау корошуде хорларга эчиди бир торлоо

Экспертни аныгылауу

Владимир Хависон, РАМН-ны член-корреспондент, медицина имулану доктору, профессор, РАМН-ны Биорегуляция эм геронтология жаны бля институтуну директору, Санкт-Петебургу баш геронтологу. «Философия жаны бля алай кыраууанда, ол алмилерни айтырларыны тиз жерлери да бардыла. Жаш адамны чархыны билгосини сеюбелги бля кырат адамны чокюкр этер болуктуга умугла этиле этиле тургандыла. Башка жыны бля уа, билгосини илму амалла бля торлендирге мадрала уа алышка табылганчандыла. Алай торлендирге жок эседе уа, статистика да жокду, аны эмликлик борды анык, илму да жокду». Киеви алмилери адамдык жаш, кертини ол бля да, жаш болугура болуктуш этенерини ююонден шартланы эм тарихине көргөзсөле уа, аланы жетишмилерин тамашалыкгыга сагарга болуктубу.

«Аргументы и факты» газетини 2010 жылды 24-но февралда чыкканын номбинден.

чырмау жокду. Ол жаны бля сынауну бардырууга кесир ызыралыкыра бля кыраттайгыга сойген адамла бля ишлерге керек болукту бир неча миллион долларны табуу тамамланымздылыкь проблема таюлгонду. Билгенди жюрөкшере бир торлоо сынауну бардыруу ючюн, адамны акылы-семири бек болганы сеюбелги тинтилуде чыкхыланы, кыуанланы, маймуланы хайырланы тамамлыкь этилди. Жер-жерли омурга эмилеге ырыксы болуучу этеркирлер билдиргенди. Алай профессор Аланаскоч эм аны коллегалары былай оюмларны таукел айткандыла: билгосини кючюн корошуде жетишмил болуу жаланды ачык оюм адаманы эм жангыз бир кыралны хайырга-хазнасы болуп кылаууга жарарлык тойлоодо алай болса, битүе дунинда бийлик этерге итинилунок чыгарыла.

Жангы разработканы жашауда бардыруу миллетлени араларында бир ишлеуно амалы бля тамамланымздыкь тийишлери, аны хайыры хар кимге да тереге керекки, башкача айткында, ол проблеманы тамамлауга керели ахча сейлери болган кыралны барысында да жыйлыгырга керек болуктубу. Украинаны илмуу бусызатда бек оюл болугмзга жетип турарды. Аны алмилери кыраууларыны жандынан ырыксы болуушукну саксыламдыла, ол сеюбден а разработканы жашауда Россияны алмилери бля бирге бардырууга жазырыла.

УЧРЕДИТЕЛДЕК-КАБАРТЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛД ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ. Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал. РЕДАКЦИЯНЫ: АЛИКАЛАНЫ Владимир, АПНАЙЛАНЫ Музафар (баш редактору оубу-баскысы), БЕШИЯЛАНЫ Муталыш (баш редактору оубу-баскысы), БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУШАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ УСЕЛИН, ТОКЫЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары). ТЕЛЕФОНЫ: Редактору ирибелени - 42-43-01 Баш редактору оубу-баскысы - 42-38-21, 47-26-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корресптор - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Жамату-политика белем - 42-67-68, 42-24-02. Экономика белем - 42-66-73. Кудутору белем - 42-75-82, 42-72-72. Социалдык политика белем - 42-66-76, 47-27-59. Жангылыкка эм спорт белем - 47-26-39, 42-66-71. Психолога эм реклама белем - 42-37-94. Таманка белем - 47-31-28. Сурат алычууа - 42-75-82, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Оператор - 47-26-28, 42-39-65. Редакция авторла бля кызыгы жюротмейди. Коол жаламзга ресения айтылды эм ала архта ала кыраууларды кылаардыла. Газетде басылганга материалды айткында оюмла редакцияны оюму бля келишимге болуктубу. Алай адамдык хар зат ючюн, Россия Федерацияны басманю комитет Законду тийишликде, материалды авторлары келери жууапымыла. Редакция авторларды кол жеттигенде (малыкка бля жалмзгы 3-6 бет) кезинде азымдыла. Газет Басманю эм адалды информцияны этеркирлерни жууурауу жаны бля Кыбарты-Малкяр регион инспекцияда 1994 жылда 14-но кезинде регистрация этилгенди. Регистрация номер - 11-0066. Индекс - 51532. Газетни басмазгы КМР-ни Информация коммуникацияла, жамуат бирлиги эм жаш теллоо ишлери жаны бля министрствуну компьютер службасы хазыр этгенди. Газет 1905 жылда Революция аты республиканы постшарифабинда басылгандыла, Нальчи шахар, Ленин аты проспект, 33. Газетини илгерине таптыруу ючюн КМР-ни почта сувалы федеральдык Управленясы жууадыла. Телефонла: 42-06-51, 42-19-97. Газетини ронингага салгы ючюн КМР-ни «Роспочта» акционер обществосу жууадыла. Телефон: 42-69-34. Номерге графике көрө 19 саватта кыюл салындаы, 21.00 саватта кыюл салындаы. ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГАНДА: Аликаны Владимир - дежурный редактор; Кетчиниланы Эльфия - жууалы секретарыны оубу-баскысы; Амматланы Шкида (2-чи бет); Зезаланы Лида (3-4-чо бет); Акчушланы Оуруза (1-чи бет) - корректорла. 360000, Нальчи шахар, Ленин аты проспект, 5

Нальчи байрамга хазырланды. Сурат этюдно ХОЛАЛАНЫ Марзият алганды.

Отдан Сакыланы

ШКОЛАДА - ВИДЕОКАМЕРАЛА. Отдан сакылануу республиканы программасында белгиленгенде, Басхан району билим берген битүе учреждениларында ол тоштинни ююонден терк окуяны билдире кылаарак прибору бля видеокAMERA салынырыкыдыла. Кремленчү-Константиновское элчи оту школуна алай оборудование орнатылганды, башка школаны бир кыуаумунда да салына турарды. Билим берүү управленяны таматасы Фатима Шогенова билдиргенде көрө, ол тоштинни ююонден терк билдирген система алгыш району 27 школундан 11-не салынганды эди. Бусызатда Билим берүү эм илму министрство берген 13 миллион сомга кылаган 16 школ да алай оборудование бля жалмзгыланды. Алай прибору бля бирге школада бля сабий салдыла, дагыда магыналы объектине бир кыуаумунда ме-климны тышында бля ичинде не бола турганда корбет электер, вэр-позит турлук видеокAMERA да салырга оюу этилгенди. Бу ишле- жер-жерли бюджетден бля спонсорланды 12 миллион сом чыкты бир бөлүгө билгосинде. Басхан району администрациясы пресс-службасы.

Жетишим

Чемпионаты доммакь призёру. Азербайжаны ара шахары Бакуда тутушунда Европаны чемпионоаты бардырылганды. Анга Россияны жыйымлыкь командаасыны санында Элбурс району олимпиде резервини сабий-жаш телло спорт школуна дөйрнгөн Заур Курмангамедов да кыатышканды. Ол жаны ауурукчуды - 60 килограмма - грек-рим тутушунда ирешгенди. Бешти спортчугу сайлау сермешелден жетишимли өте кел-

Билдирүү

Литератураны сүйгөнлө. 21-чи апрельде Нальчикте Милдет библиотекеда белгилги жазучу, публицист эм кесаматчы Хачим Хафасович Кауфовну 70-жылдык юбилейине жоралпандан иттир болуктубу. Ары литературыны сүйгөнне чакырылганды. Тобешу 16 саватта башланарыкыды. Хож келгиле!